

ارزیابی ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان دختر مراکز علمی - کاربردی استان گلستان

ابراهیم عباسی*

دانشیار دانشگاه الزهراء(س)

منیره کلاسنگانی

کارشناس ارشد مدیریت دولتی

مجتبی بالو

کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی

چکیده

هدف این پژوهش ارزیابی ویژگی‌های کارآفرینی و بررسی رابطه بین متغیرهای جمعیت‌شناختی با این ویژگی‌ها در میان دانشجویان دختر مراکز علمی کاربردی استان گلستان بود. تعداد ۳۸۵ نفر از دانشجویان با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. داده‌ها از طریق پرسشنامه سنجش ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان ایرانی جمع‌آوری و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS و به دلیل نرمال نبودن توزیع داده‌ها از آزمون‌های من ویتنی و کروسکال والیس استفاده شد. نتایج حاکی از آن بود که دانشجویان دختر این مراکز دارای ویژگی‌های ریسک‌پذیری، تحمل ابهام و رؤیاپردازی لازم برای کارآفرینی هستند، اما ویژگی‌های کانون کنترل درونی، نیاز به موفقیت، سلاست فکری، عمل‌گرایی و چالش‌طلبی میان دانشجویان در سطح ضعیف ارزیابی شد. در اولویت‌بندی ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان ویژگی رؤیاپردازی در رتبه اول و ویژگی سلاست فکری در رتبه آخر قرار گرفت. دانشجویان مجرد رؤیاپردازتر از دانشجویان متأهل و دانشجویان متأهل ریسک‌پذیرتر از دانشجویان مجرد بودند. بین سن و ویژگی سلاست فکری و بین معدل دیپلم و ویژگی نیاز به موفقیت رابطه مثبت و بین سن و رؤیاپردازی دانشجویان رابطه منفی وجود دارد.

واژگان کلیدی

کارآفرینی؛ ویژگی‌های کارآفرینی؛ دانشجویان دختر دانشگاه علمی کاربردی؛ گلستان

* نویسنده مسئول

مقدمه

امروزه کارآفرینی را به عنوان موتور رشد و توسعه سازمان‌ها و جوامع می‌شناسند؛ همچنین از آن به عنوان نماد تلاش و موفقیت در امور تجاری یاد می‌کنند. کارآفرینان پیشگامان موفقیت‌های تجاری در جامعه هستند. توانایی آن‌ها در بهره‌گیری از فرصت‌ها، نیروی آن‌ها در نوآوری و ظرفیت آن‌ها در قبال موفقیت، به عنوان معیارهایی هستند که کارآفرینی نوین به وسیله آن‌ها سنجیده می‌شود. کارآفرینان از نظر رهبری، مدیریت، نوآوری، کارایی، ایجاد شغل، رقابت، بهره‌وری و تشکیل شرکت‌های جدید، در رشد اقتصادی سهمی مهم دارند (آقاجانی و آقاجانی، ۱۳۸۵: ص ۲۵).

بنابر اعتقاداتی، لازم است در جوامع انقلاب کارآفرینی رخ دهد. این انقلاب در قرن حاضر اهمیتی بیشتر از اهمیت انقلاب صنعتی دارد (کوراتکو و مونتگانو^۱، ۱۹۸۹: ص ۱۲). امروزه به اهمیت فرآیندهای کارآفرینانه در شرکت‌های بزرگ بیش از گذشته تأکید می‌شود و محققان کانون توجه خود را به چگونگی القاء مقوله کارآفرینی در ساختار اداری شرکت‌های بزرگ معطوف کردند (استیونسون و گومپرت^۲، ۱۹۸۵: ص ۹۱).

چالش اشتغال یا موضوع بیکاری، علاوه بر اینکه از مهم‌ترین مسائل اجتماعی روز در کشور به شمار می‌آید، بلکه با توجه به رشد جمعیت در دو دهه گذشته می‌توان آن را مهم‌ترین چالش اجتماعی چند دهه آینده به حساب آورد (تاج‌آبادی و همکاران، ۱۳۸۷: ص ۳۷). حل این مشکل، سیاستگذاران اغلب کشورها را با چالش‌های بزرگی مواجه کرده است، به گونه‌ای که ثبات و زوال برخی از دولت‌ها در گرو حل بحران بیکاری است (صالحی و برادران، ۱۳۸۵: ص ۱۸۸).

این مسأله در کشور ما با شرایط حادث‌تری مواجه است؛ بر اساس آمار سالانه ۲۷۰ هزار دانش‌آموخته دانشگاهی وارد بازار کار می‌شوند، اما ظرفیت بازار جوابگوی این تعداد نیست (عزیزی و حسینی، ۱۳۸۵: ص ۱۶۸). دانش‌آموختگان علمی کاربردی نیز از این اصل مستثنی نبوده و بخشی از این آمار را تشکیل می‌دهند. بحران یاد شده در میان این دسته از دانش‌آموختگان، معضل بسیار بزرگ‌تری به نظر می‌رسد؛ چرا که به دلیل ماهیت، این نوع آموزش‌ها

1. Kuratko & Montagno
2. Stevenson & Gumpert

به عنوان نظامی در درون نظام آموزشی کشور و به عنوان سومین نظام آموزشی کشور در تکمیل دو نظام موجود به منظور شکل دادن به آموزش‌های شغلی در سطح جامعه طراحی شده است. مطابق بند ه ماده ۲ آیین‌نامه تشکیل شورای عالی آموزش‌های علمی کاربردی، طراحی یک نظام آموزشی پیش‌بینی شده است که فارغ‌التحصیلان آن کارایی لازم را برای اشتغال داشته باشند (شریعتی و مهاجر، ۱۳۸۵: ص ۴۷۵). بنابراین، انتظار اشتغال دانش‌آموختگان علمی کاربردی بسیار بیشتر از سایر دانش‌آموختگان کشور است، اما این انتظار هم‌چنان در سطح رضایت بخشی برآورده نشده است. تجارب کشورهای مختلف دنیا اعم از توسعه یافته و در حال توسعه، نشان دهنده آن است که بهترین گزینه برای آماده کردن فراگیران نظام آموزشی برای اشتغال در بازار کار، آموزش خود اشتغالی و کارآفرینی است. عامل انسانی مهم‌ترین جنبه کارآفرینی بوده و در روند پیشرفت کارآفرینی تأثیر بسزایی داشته و خواهد داشت (تاج آبادی و همکاران، ۱۳۸۷، ص ۳۴).

با توجه به اینکه بیش از نیمی از دانشجویان دانشگاه علمی کاربردی را بانوان تشکیل می‌دهند و همچنین یکی از اهداف اصلی و اساسی دانشگاه علمی کاربردی پرورش دانشجویان برای ایجاد کسب و کار جدید و توسعه کارآفرینی است، لذا پی بردن به اینکه دانشجویان دختر دانشگاه علمی کاربردی تا چه اندازه ویژگی‌های کارآفرینی را دارند اهمیت و حساسیت مسأله را افزایش می‌دهد، به عبارت دیگر این ارزشیابی می‌تواند به عنوان معیاری برای تعیین میزان موفقیت دانشگاه علمی کاربردی در این زمینه تلقی شود. بنابراین، در این پژوهش میزان ویژگی‌های کارآفرینی شامل ریسک‌پذیری، عملگرایی، کانون کنترل بیرونی، تحمل ابهام، نیاز به پیشرفت، رؤیاپردازی، سلاست فکری، چالش‌طلبی میان دانشجویان سنجیده و سپس رابطه بین این ویژگی‌ها با متغیرهای جمعیت شناختی دانشجویان بررسی شد.

پژوهشگران از دیدگاه‌های گوناگونی به مسأله کارآفرینی توجه کرده‌اند. گستردگی این نگرش‌ها تا آنجاست که حتی گاهی از کلمه کارآفرینی معانی متضادی درک شده است (چل، ۱۹۹۱: ص ۵۱). در سیر تبیین مفهوم کارآفرینی، ویژگی‌ها، کارکردها و فعالیت‌های متنوعی به فرد کارآفرین نسبت داده می‌شوند. بنابراین، ارائه چارچوب و طبقه‌بندی تعاریف می‌تواند تا حدودی از ابهام‌های موجود بکاهد. کارآفرینی در بطن تئوری‌های اقتصادی تبلور یافت و از

قرن نوزدهم تا دهه ۱۹۶۰ تنها اندیشمندان اقتصادی به آن توجه می‌کردند که بعد از آن همراه با گرایش تحلیل‌های اقتصادی به استفاده از شیوه‌های آماری و ریاضی، عملاً از تئوری‌های اقتصادی حذف شد. با خارج شدن کارآفرینی از نظریه‌های اقتصادی و پررنگ شدن نقش کارآفرینان در توسعه اقتصادی، روان‌شناسان با هدف ارائه نظریه‌های مبتنی بر ویژگی‌های شخصیتی و همچنین با تفاوت قائل شدن بین کارآفرینان با مدیران و غیر کارآفرینان، به بررسی ویژگی‌های روان‌شناختی کارآفرینی اقدام کردند (احمدپور، ۱۳۸۱: ص ۲۹).

طبق رویکرد روان‌شناختی، ویژگی‌های شخصیتی مشخص و معینی افراد را مستعد کارآفرینی می‌کند. بنابراین، یکی از مباحثی که به طور مکرر درباره آن پژوهش شده، جستجو برای تعیین ویژگی‌های روان‌شناختی مشترک کارآفرینان است (کردنائیج و زالی، ۱۳۸۶: ص ۵۹). نظریه آیزنک^۱ شخصیت انسان را به ۳ بعد عمومی تقسیم می‌کند که مستقل از فرهنگ‌های جوامع مختلف بر رفتار او تأثیر می‌گذارند. این ابعاد عبارت هستند از: بعد برون‌گرایی، بعد عصبیت و بعد روانی (آیزنک و آیزنک، ۱۹۹۶: ص ۴۹).

نظریه کاستا و مک‌کری^۲ شخصیت انسان را به ۵ بعد عمومی تقسیم می‌کند که چارچوب جدیدی برای ابعاد شخصیتی انسان ارائه کرده‌اند. این ابعاد شخصیتی عبارت هستند از: بعد برون‌گرایی، بعد عصبیت، بعد پذیرش تجربیات تازه، بعد میزان سازگاری و بعد با وجدان بودن (کاستا و مک‌کری، ۱۹۹۲: ص ۶۵۸). نظریه بایگریو^۳ شامل لیستی است که با نام لیست شخصیتی D^{۱۰} ارائه شده است این ویژگی‌ها عبارت هستند از: داشتن رؤیا، قاطعیت، عمل‌گرا، استواری، وقف به کار، علاقه و فداکاری، جزئیات، مقصد شخصی، مؤفقیت مالی و اشتراک (لیولین و ویلسون^۴، ۲۰۰۳).

نظریه سنجش ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان ایرانی یک نمونه دیگر از نظریه‌های جدید تبیین شده درباره ویژگی‌های مؤثر بر کارآفرینی است. بر اساس این مدل ویژگی‌های فرد کارآفرین عبارت است از: ریسک‌پذیری، کانون کنترل درونی، نیاز به پیشرفت، سلاست فکری، عمل‌گرایی، تحمل ابهام، رؤیاپردازی و چالش‌طلبی (کردنائیج و زالی، ۱۳۸۶، ص ۸۵).

1. Eysenck
2. Costa & McCrae
3. Bygrave
4. Liewellyn & Wilson

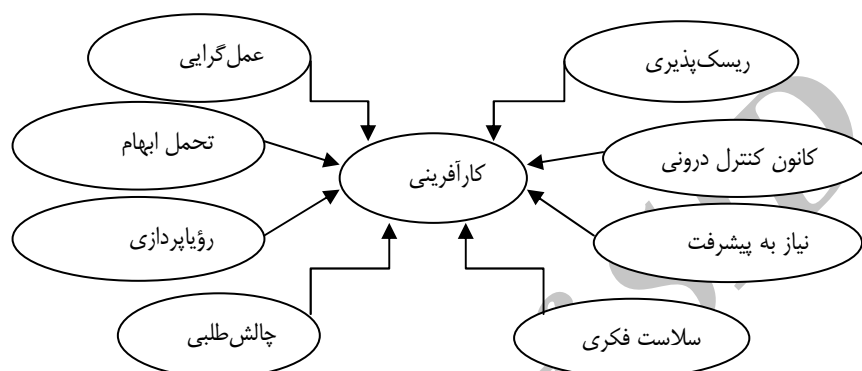

پژوهش زالی (۱۳۸۴) نشان داد که دانشجویان دانشکده هنر و معماری دانشگاه مازندران ویژگی‌های لازم برای کارآفرینی را ندارند و دانشجویان دختر بیش از دانشجویان پسر خصیصه‌های کارآفرینی را دارند. همچنین بین معدل دیپلم و تعداد فرزندان خانواده و کارآفرینی رابطه معناداری وجود ندارد. پژوهش جهانگیری و کلانتری ثقفی (۱۳۸۷) نشان داد که میزان کارآفرینی مدیران شرکت مخابرات در سطح بالاتر از متوسط است. همچنین میان سن، جنسیت و سابقه کار با ویژگی‌های کارآفرینی رابطه معناداری وجود ندارد. پژوهش بدری (۱۳۸۴) نشان داد که ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان دانشگاه اصفهان شامل استقلال‌طلبی، کنترل‌درونی، انگیزه پیشرفت و خلاقیت بالاتر از میانگین است. همچنین نمرات ریسک‌پذیری دانشجویان از متوسط نمره معیار پایین‌تر است. پژوهش یارایی (۱۳۸۳) نشان داد که بین ویژگی‌های کارآفرینی و جمعیت شناختی دانشجویان رابطه معناداری وجود ندارد. پژوهش باکار^۱ (۲۰۰۱) نشان داد که معلمان رشته مهارت زندگی ویژگی‌های کارآفرینی را دارند و این ویژگی‌ها در مردان نسبت به زنان بیشتر است. پژوهش هوارد^۲ (۲۰۰۴) نشان داد که ویژگی‌های اعتماد به نفس، نیاز به پیشرفت و کنترل درونی از مهم‌ترین ویژگی‌های کارآفرینی است. پژوهش کومارا^۳ (۲۰۰۹) نشان داد که میان معدل دانشجویان و ویژگی کارآفرینی آن‌ها رابطه وجود ندارد. پژوهش رشید^۴ (۲۰۰۴) نشان داد که ویژگی‌های اعتماد به نفس، نیاز به پیشرفت و کنترل درونی از مهم‌ترین ویژگی‌های کارآفرینی است. پژوهش پوستیگو و تامبورینی^۵ (۲۰۰۲) نشان داد که ویژگی خلاقیت و نوآوری مؤثرترین ویژگی در انجام دادن فعالیت‌های کارآفرینانه است. پژوهش نیکلسون^۶ و همکاران (۲۰۰۲) نشان داد که میان رفتارهای کارآفرینانه و ریسک‌پذیری دانشجویان رابطه مثبتی وجود دارد.

در پژوهش حاضر ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان دختر مراکز علمی کاربردی استان گلستان بر اساس مدل «ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان ایرانی» سنجیده شد. بر اساس نمودار ۱ ویژگی‌های فرد کارآفرین عبارت است از: ریسک‌پذیری، عملگرایی، قانون کنترل درونی،

1. Bakar
2. Howard
3. Kumara
4. Rasheed
5. Postigo & Tamborini
6. Nicholson

تحمل ابهام، نیاز به پیشرفت، رؤیابردازی، سلاست فکری، چالش طلبی (کردناتجیح و زالی، ۱۳۸۶، ص ۸۵).

نمودار ۱: چارچوب مفهومی پژوهش

نمره ویژگی‌های کارآفرینی هر فرد معادل جمع امتیازات مربوط به سؤالات تعیین شده به هر ویژگی از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۴ (کاملاً موافقم) است. جدول وضعیت هر فرد را در خصوص هر یک از ویژگی‌ها در قالب چهار وضعیت، بسیار ضعیف تا بسیار قوی نشان می‌دهد.

جدول ۱: حدود نمرات چهار وضعیت ویژگی‌ها

ویژگی	بسیار ضعیف	ضعیف	قوی	بسیار قوی
ریسک‌پذیری	۱۸-۴۳	۴۳-۵۱	۵۱-۵۷	۵۷-۷۲
کانون کنترل درونی	۱۷-۴۹	۴۹-۵۵	۵۵-۶۰	۶۰-۶۸
نیاز به موفقیت	۱۵-۴۴	۴۴-۴۸	۴۸-۵۳	۵۳-۶۰
سلاست فکری	۱۳-۳۴	۳۴-۳۸	۳۸-۴۳	۴۳-۵۲
عملگرایی	۸-۲۵	۲۵-۲۸	۲-۳۰	۳۰-۳۲
تحمل ابهام	۱۱-۱۸	۱۸-۲۲	۲۲-۲۶	۲۶-۴۴
رویا پردازی	۷-۱۹	۱۹-۲۱	۲۱-۲۳	۲۳-۲۸
چالش طلبی	۶-۱۶	۱۶-۱۹	۱۹-۲۱	۲۱-۲۴
کارآفرینی	۹۵-۲۶۴	۲۶۴-۲۸۳	۲۸۳-۳۰۳	۳۰۳-۳۸۰

روش

پژوهش حاضر با استفاده از روش توصیفی-پیمایشی اجرا شد. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان دختر مراکز علمی کاربردی استان گلستان به تعداد ۱۲۸۱ نفر تشکیل دادند. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان^۱ (۱۹۷۰)، ۲۸۹ نفر برآورد شد. برای افزایش قابلیت اعتماد، تعداد ۳۸۵ نفر از دانشجویان با روش تصادفی طبقه‌ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. در این روش نمونه‌گیری هر مرکز معرف یک طبقه است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه استاندارد سنجش ویژگی‌های کارآفرینان ایرانی بود (کردنائیچ و زالی، ۱۳۸۶: صص ۲۲۶-۲۲۰). به دلیل استاندارد بودن، پرسشنامه مذکور روایی منطقی کافی را داشت. به منظور برآورد پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ^۲ استفاده شد. با توجه به جدول ۲ ضریب آلفای محاسبه شده برای کل پرسشنامه ۰/۸۹ و برای هر یک از بخش‌های پرسشنامه بالاتر از ۰/۷۸ بود. لذا پرسشنامه پایایی مقبولی دارد. به منظور تحلیل داده‌ها از نرم افزار Spss و به دلیل نداشتن توزیع نرمال و همچنین به علت رتبه‌ای بودن متغیرهای وابسته، برای مقایسه میانگین رتبه در دو گروه از آزمون من‌ویتنی^۳ و برای مقایسه میانگین رتبه در بیش از دو گروه از آزمون کروسکال والیس^۴ استفاده شد. همه فرضیه‌ها با سطح اطمینان ۹۵ درصد آزمون شده‌اند.

جدول ۲: ضرایب آلفای کرونباخ محاسبه شده

ردیف	ویژگی	آلفای کرونباخ	ردیف	ویژگی	آلفای کرونباخ
۱	ریسک‌پذیری	۰/۷۸	۵	عملگرایی	۰/۸۴
۲	کانون کنترل درونی	۰/۸۲	۶	تحمل ابهام	۰/۷۹
۳	نیاز به موفقیت	۰/۸۱	۷	رویا پردازی	۰/۸۳
۴	سلاست فکری	۰/۸۰	۸	چالش طلبی	۰/۸۱

1. Krejcie & Morgan
2. Cronbach's Alpha
3. Mann-Whitney
4. kruskal-Wallis

یافته‌ها

آزمون فرضیه اول

فرضیه اول: دانشجویان دختر مراکز علمی کاربردی ویژگی‌های کارآفرینی را ندارند. از میان دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش حاضر ۵۹/۵ درصد (۲۲۹ نفر) از دانشجویان متأهل و ۴۰/۵ درصد (۱۵۶ نفر) از آن‌ها مجرد بودند. با توجه به جدول ۳ میانگین نمره ویژگی ریسک‌پذیری، تحمل ابهام و رؤیاپردازی بیشتر از میانگین مقایسه است. بنابراین، دانشجویان دختر مراکز علمی کاربردی استان گلستان این ویژگی‌ها را در حد قوی دارند. میانگین نمره ویژگی‌های کانون کنترل درونی، توفیق‌طلبی، سلاست فکری، عمل‌گرایی، چالش‌طلبی و مجموع کل ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان کمتر از میانگین مقایسه است. بنابراین، این ویژگی‌ها در دانشجویان در حد ضعیف است.

جدول ۳: بررسی ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان دختر

ویژگی	میانگین امتیاز	میانگین مقایسه	انحراف معیار
ریسک‌پذیری	۵۳/۶۶	۵۱	۵/۶۷
کانون کنترل درونی	۴۷/۹۶	۵۵	۶/۸
نیاز به موفقیت	۴۵	۴۸	۶/۰۳
سلاست فکری	۳۷/۴۵	۳۸	۵/۳۲
عمل‌گرایی	۲۵/۲۶	۲۸	۳/۸۷
تحمل ابهام	۲۸/۵۴	۲۲	۴/۸۸
رؤیاپردازی	۲۲/۲۷	۲۱	۳/۰۴
چالش‌طلبی	۱۷/۸۹	۱۹	۳/۰۵
کارآفرینی	۲۷۸/۰۳	۲۸۳	۱۶/۴۹

با توجه به جدول ۴ ویژگی رؤیاپردازی و عمل‌گرایی به ترتیب با رتبه میانگین ۳/۱۸ و ۳/۱۵ در اولویت‌های اول و دوم و ویژگی سلاست فکری با رتبه میانگین ۲/۸۸ در اولویت آخر ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان دختر علمی کاربردی استان گلستان قرار دارد.

جدول ۴: اولویت بندی ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان دختر

اولویت	رتبه میانگین	ویژگی	اولویت	رتبه میانگین	ویژگی
پنجم	۲/۹۸۱۰	ریسک پذیری	۵	۳/۱۸۲۲	۱ رؤیا پردازی
ششم	۲/۹۵۸۲	تحمل ابهام	۶	۳/۱۵۷۸	۲ عملگرایی
هفتم	۲/۹۳۸۹	کانون کنترل	۷	۲/۹۹۹۳	۳ نیاز به موفقیت
هشتم	۲/۸۸۱۱	سلاست فکری	۸	۲/۹۸۱۸	۴ چالش طلبی

آزمون فرضیه دوم:

فرضیه دوم: میان سن و ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان دختر مراکز علمی کاربردی رابطه معناداری وجود دارد.

طبق جدول ۵ به جهت کمتر بودن مقادیر P- Value از سطح معناداری (۰/۰۵) در ویژگی‌های سلاست فکری و رؤیاپردازی نتیجه می‌گیریم میان این ویژگی‌ها و سن دانشجویان رابطه وجود دارد. با توجه به میانگین رتبه، دانشجویان دارای سلاست فکری، سن بالاتر و دانشجویان رؤیاپرداز سن پایین‌تر داشتند. به دلیل بزرگ‌تر بودن مقادیر P- Value از سطح معناداری در سایر ویژگی‌ها به این نتیجه می‌رسیم که میان سایر ویژگی‌ها و سن دانشجویان رابطه معناداری وجود ندارد.

جدول ۵: نتایج آزمون من ویتنی برای رابطه میان سن و ویژگی‌های کارآفرینی

ویژگی	میانگین سن	انحراف معیار	میانگین رتبه	P- Value	Z
دارای ریسک‌پذیری	۲۹/۵۶	۶/۹۴	۱۹۷/۲۸	۰/۱۹	-۱/۳۲
فاقد ریسک‌پذیری	۲۸/۳۶	۶/۲۴	۱۷۹/۹۵		
دارای کانون کنترل درونی	۲۹/۰۴	۷/۱۴	۱۸۸/۷۴	۰/۶۴	-۰/۴۷
فاقد کانون کنترل درونی	۲۹/۳۵	۶/۶۵	۱۹۴/۶۴		
دارای نیاز به موفقیت	۲۹/۸۷	۶/۹۸	۲۰۴/۵۳	۰/۱۴	-۱/۴۷
فاقد نیاز به موفقیت	۲۸/۹۵	۶/۶۷	۱۸۶/۹۸		

ادامه جدول ۵

ویژگی	میانگین سن	انحراف معیار	میانگین رتبه	P- Value	Z
دارای سلاست فکری	۲۹/۸۲	۶/۶۹	۲۰۴/۱۸	۰/۰۴	-۲/۰۱
فاقد سلاست فکری	۲۸/۷	۶/۸۵	۱۸۱/۴۱		
دارای عمل گرایبی	۲۹/۳۵	۶/۰۸	۱۹۲/۰۳	۰/۹۰	-۰/۱۲
فاقد عمل گرایبی	۲۹/۲۳	۶/۶۳	۱۹۳/۵۲		
دارای تحمل ابهام	۲۹/۱۲	۶/۶۳	۱۹۱/۲۵	۰/۰۶	-۱/۹۰
فاقد تحمل ابهام	۳۰/۹	۱۰/۰۹	۲۵۸/۷۵		
دارای رؤیادری	۲۸/۸	۶/۷۳	۱۸۳/۵۴	۰/۰۰۶	-۲/۷۶
فاقد رؤیادری	۳۰/۵۵	۶/۸	۲۱۸/۹۰		
دارای چالش طلبی	۲۹/۲۹	۷/۱۲	۱۸۹/۵۰	۰/۵۳	-۰/۶۲
فاقد چالش طلبی	۲۹/۲۵	۶/۴۴	۱۹۶/۵۶		

آزمون فرضیه سوم:

فرضیه سوم: میان وضعیت تأهل و ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان دختر مراکز علمی کاربردی رابطه معناداری وجود دارد.

طبق جدول ۶ به جهت کمتر بودن مقادیر P- Value از سطح معناداری (۰/۰۵) در ویژگی‌های ریسک‌پذیری و رؤیادری نتیجه می‌گیریم میان این ویژگی‌ها و وضعیت تأهل دانشجویان دختر مراکز علمی کاربردی رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به میانگین رتبه، دانشجویان متأهل ریسک‌پذیرتر از دانشجویان مجرد و دانشجویان مجرد رؤیادری‌تر از دانشجویان متأهل هستند. به دلیل بزرگتر بودن مقادیر P- Value از سطح معناداری در سایر ویژگی‌ها به این نتیجه می‌رسیم که میان سایر ویژگی‌ها و تأهل دانشجویان رابطه معناداری وجود ندارد.

جدول ۶: نتایج آزمون من ویتنی برای رابطه میان وضعیت تأهل و ویژگی‌های کارآفرینی

ویژگی	تأهل	میانگین رتبه	P- Value	Z
ریسک‌پذیری	متأهل	۲۰۲/۷۰	۰/۰۴	-۲/۰۸
	مجرد	۱۷۸/۷۶		
کانون کنترل درونی	متأهل	۱۹۷/۷۶	۰/۳۱	-۱/۰۲
	مجرد	۱۸۶/۰۱		
نیاز به موفقیت	متأهل	۲۰۲/۱۳	۰/۰۵۱	-۱/۹۵
	مجرد	۱۷۹/۶۰		
سلاست فکری	متأهل	۱۹۵/۰۸	۰/۶۶	-۰/۴۴
	مجرد	۱۸۹/۹۵		
عمل‌گرایی	متأهل	۱۸۸/۳۳	۰/۳۲	-۱
	مجرد	۱۹۹/۸۶		
تحمل ابهام	متأهل	۱۸۹/۷۹	۰/۴۹	-۰/۶۹
	مجرد	۱۹۷/۷۱		
رؤیابرداری	متأهل	۱۸۳/۱۹	۰/۰۳	-۲/۱۱
	مجرد	۲۰۷/۴۰		
چالش‌طلبی	متأهل	۱۹۴/۴۱	۰/۷۶	-۰/۳۰
	مجرد	۱۹۰/۹۴		

آزمون فرضیه چهارم:

فرضیه چهارم: میان معدل دیپلم و ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان دختر مراکز علمی کاربردی رابطه معناداری وجود دارد.

بر طبق جدول ۷ به جهت کمتر بودن مقدار P- Value از سطح معناداری (۰/۰۵) در ویژگی نیاز به موفقیت نتیجه می‌گیریم بین این ویژگی و معدل دیپلم دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به میانگین رتبه، دانشجویان با معدل دیپلم بالاتر، دارای نیاز به موفقیت بیشتری هستند. به دلیل بزرگ‌تر بودن مقادیر P- Value از سطح معناداری در سایر ویژگی‌ها، این نتیجه به دست آمد که بین سایر ویژگی‌ها و معدل دیپلم دانشجویان دختر رابطه

معناداری وجود ندارد.

جدول ۷: نتایج آزمون من ویتنی برای رابطه میان معدل دیپلم و ویژگی‌های کارآفرینی

Z	P- Value	میانگین رتبه	انحراف معیار	میانگین معدل	ویژگی
-۰/۴۵	۰/۶۵	۱۹۱/۵۴	۱/۵۸	۱۴/۴۹	دارای ریسک‌پذیری
		۱۹۷/۴۴	۱/۶۸	۱۴/۶۳	فاقد ریسک‌پذیری
-۱/۶۶	۰/۰۹۷	۲۰۸/۱۴	۱/۵۸	۱۴/۷۲	دارای کانون کنترل‌درونی
		۱۸۷/۱۷	۱/۶۱	۱۴/۴۵	فاقد کانون کنترل‌درونی
-۱/۹۷	۰/۰۴	۲۰۸/۴۳	۱/۵۷	۱۴/۷۰	دارای نیاز به موفقیت
		۱۸۴/۹۵	۱/۶۲	۱۴/۴۳	فاقد نیاز به موفقیت
-۰/۴۵	۰/۹۶	۱۹۲/۷۵	۱/۵۴	۱۴/۴۷	دارای سلاست فکری
		۱۹۳/۲۶	۱/۶۷	۱۴/۵۸	فاقد سلاست فکری
-۱/۷۵	۰/۰۷۹	۲۰۶/۶۱	۱/۷۱	۱۴/۷۰	دارای عمل‌گرایی
		۱۸۵/۷۳	۱/۵۴	۱۴/۴۲	فاقد عمل‌گرایی
-۱/۰۴	۰/۲۹	۱۹۳/۹۶	۱/۶۲	۱۴/۵۴	دارای تحمل ابهام
		۱۵۶/۹۰	۰/۹۵	۱۳/۹۳	فاقد تحمل ابهام
-۱/۲۷	۰/۲۰	۱۹۷/۳۷	۱/۶۵	۱۴/۵۸	دارای رؤیاپردازی
		۱۸۱/۰۵	۱/۴۷	۱۴/۳۶	فاقد رؤیاپردازی
-۰/۱۵	۰/۸۸	۱۹۳/۸۲	۱/۶۰	۱۴/۵۳	دارای چالش‌طلبی
		۱۹۲/۱۶	۱/۶۲	۱۴/۵۲	فاقد چالش‌طلبی

بحث و نتیجه‌گیری

براساس یافته‌های پژوهش، دانشجویان دختر مراکز علمی کاربردی استان گلستان ویژگی‌های ریسک‌پذیری، تحمل ابهام و رؤیاپردازی را در حد قوی دارند، اما ویژگی‌های کانون کنترل‌درونی، نیاز به موفقیت، سلاست فکری، عمل‌گرایی و چالش‌طلبی این دانشجویان در سطح ضعیف ارزیابی شد. همچنین دانشجویان ویژگی‌های کارآفرینی را در سطح ضعیف

دارند که این یافته‌ها، نتایج پژوهش زالی (۱۳۸۴) را تأیید می‌کند، اما با یافته‌های جهانگیری و کلانتری (۱۳۸۷)، بدری (۱۳۸۴) و باکار (۲۰۰۱) سازگار نیست.

در اولویت‌بندی ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان نتایج حاکی از آن بود که ویژگی‌های رؤیاپردازی و عمل‌گرایی و نیاز به موفقیت در رتبه اول تا سوم و ویژگی سلاست فکری در رتبه آخر قرار دارد که این نتایج با یافته‌های زالی (۱۳۸۴) و پوستیگو و تومبورنی (۲۰۰۲) سازگار نیست.

در بررسی رابطه میان سن و ویژگی‌های کارآفرینی، نتایج نشان داد که بین سن و سلاست فکری رابطه مثبت، اما بین سن و رؤیاپردازی دانشجویان دختر رابطه منفی وجود دارد، اما بین سن و دیگر ویژگی‌های مورد ارزیابی در این پژوهش رابطه معناداری وجود ندارد. این یافته‌ها، با نتایج پژوهش‌های جهانگیری و کلانتری ثقفی (۱۳۸۷) و یارایی (۱۳۸۳) هماهنگ نیست.

در بررسی رابطه میان وضعیت تأهل و ویژگی‌های کارآفرینی، نتایج بیان‌کننده آن است که میان تأهل و ریسک‌پذیری و همچنین میان تأهل و رؤیاپردازی رابطه معناداری وجود دارد. دانشجویان متأهل ریسک‌پذیرتر از دانشجویان مجرد و دانشجویان مجرد رؤیاپردازتر از دانشجویان متأهل هستند. اما میان وضعیت تأهل و دیگر ویژگی‌های مورد ارزیابی در این پژوهش رابطه معناداری مشاهده نشد.

در بررسی رابطه میان معدل دیپلم و ویژگی‌های کارآفرینی، نتایج بیان‌کننده آن است که میان معدل دیپلم و نیاز به موفقیت رابطه مثبت معناداری وجود دارد، اما میان معدل دیپلم و دیگر ویژگی‌های مورد ارزیابی رابطه معناداری وجود ندارد. این یافته‌ها، با نتایج پژوهش‌های زالی (۱۳۸۴) و کومارا (۲۰۰۹) سازگار نیست.

با توجه به نتایج پژوهش به منظور تقویت ویژگی‌های کارآفرینی و توسعه فرهنگ کارآفرینی در میان دانشجویان دختر مراکز علمی کاربردی استان گلستان موارد زیر پیشنهاد می‌شود.

۱. برگزاری دوره‌های آموزشی که بتواند ویژگی‌های کنترل درونی، نیاز به موفقیت، سلاست فکری، عمل‌گرایی و چالش‌طلبی را در دانشجویان تقویت کند.
۲. توجه به دانشجویان مجرد با معدل بالاتر و فراهم آوردن شرایط کارآفرینی برای آن‌ها.
۳. دادن آموزش‌های لازم برای دانشجویان مجرد برای پذیرش ریسک‌های ناشی از

فعالیت‌های کارآفرینی ضروری است.

۴. برای دانشجویان با سن کمتر آموزش عمل‌گرایی و برای سنین بالاتر آموزش رؤیایپردازی ضروری است.

۵. برگزاری دوره‌های آموزشی زیر ویژه دانشجویان

کارگاه آموزشی خلاقیت، تکنیک‌های خلاق حل مسأله، کارگاه آموزشی TRIZ، فنون مذاکره، آشنایی با مدیریت شرکت‌ها و مؤسسات تازه تأسیس و کوچک، انواع شرکت‌ها و نحوه ثبت آن‌ها، مسائل حقوقی، تدوین طرح کسب و کار یا طرح تجاری، نامه‌نگاری اداری و گزارش‌نویسی، بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری، مدیریت زمان، بازاریابی و مدیریت بازار، حسابداری و مدیریت مالی، مدیریت منابع انسانی، مدیریت استراتژیک، خلاقیت و نوآوری و کار تیمی.

۶. برگزاری جشنواره کارآفرینی در مراکز علمی کاربردی استان گلستان

۷. ارائه ۶ واحد درسی مبانی کارآفرینی به عنوان درس اختیاری در کلیه رشته‌ها

۸. دعوت به سخنرانی از کارآفرینان موفق ایران و استان گلستان در مراکز علمی کاربردی استان گلستان

به منظور انجام دادن پژوهش‌های مشابه و توسعه کارآفرینی، اجرای پژوهش‌های زیر

پیشنهاد می‌شود:

۱- بررسی موانع توسعه کارآفرینی و فعالیت‌های اشتغال‌زا در میان زنان در استان گلستان

۲- ارزیابی نیت کارآفرینانه دانشجویان مراکز علمی کاربردی استان گلستان

۳- مقایسه ویژگی‌های کارآفرینی در دانشجویان پسر و دختر در دانشگاه‌ها

۴- ارزیابی ویژگی‌های بانوان کارآفرین فارغ‌التحصیل شده از دانشگاه‌ها.

منابع

- آقاجانی، حسنعلی و آقاجانی، علی اکبر (۱۳۸۵). ارائه مدل بومی مدیریت کارآفرینی در ایران، مجموعه مقالات اولین همایش ملی کارآفرینی، تهران: دانشگاه تهران، صص ۴۰-۲۲.
- احمدپور، محمود (۱۳۸۱). کارآفرینی، چاپ چهارم، تهران: پردیس.
- بدری، احسان (۱۳۸۴). بررسی قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان دانشگاه اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان.
- تاج آبادی، رضا، مرادی نژاد، امیر و مشایخی، کریم (۱۳۸۷). آموزش و توسعه کارآفرینی و روش‌های بکارگیری آن در نظام آموزش عالی کشاورزی، همایش ملی کارآفرینی فرهنگ و جامعه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.
- جهانگیری، علی و کلانتری تقفی، ربابه (۱۳۸۷). بررسی و سنجش ویژگی‌های کارآفرینی مدیران، فصل‌نامه توسعه کارآفرینی دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران، شماره ۱ صص ۸۷-۱۱۰.
- زالی، محمدرضا (۱۳۸۴). ارزیابی مشخصه‌های کارآفرینی دانشجویان دانشکده هنر و معماری دانشگاه مازندران، مازندران: مرکز کارآفرینی دانشگاه مازندران.
- شریعتی، محمدتقی و مهاجر، علیرضا (۱۳۸۵). بررسی مهارت‌های درسی و برنامه‌ریزی در آموزش‌های علمی کاربردی، مجله جهاد، شماره ۲۷۴، صص ۴۸۱-۴۷۱.
- صالحی، سعید و برادران، مسعود (۱۳۸۵). راهکارهای بکارگیری کارآفرینی در آموزش کشاورزی، مجله جهاد، شماره ۲۷۴، آذر و دی، صص ۲۰۵-۱۸۳.
- عزیزی، بهارک و حسینی، سید محمود (۱۳۸۵). نقش آموزش و توسعه کارآفرینی در نظام آموزش عالی کشاورزی، مجله جهاد، شماره ۲۷۴، آذر و دی، صص ۱۸۲-۱۶۵.
- کردنائیج، اسدالله و زالی، محمدرضا (۱۳۸۶). ابزار سنجش ویژگی‌های کارآفرینان ایرانی، چاپ اول، تهران: دانشگاه تربیت مدرس.

یارایی، علیرضا (۱۳۸۳). بررسی برخی روحیات کارآفرینی در بین دانشجویان و مقایسه آن با مدیران صنایع، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، شیراز.

- Bakar, R.(2001). The Unperceived entrepreneurial characteristics of Malaysian Living Skill Teachers, *Pertanika J. Soc. Sci. & Hum*, Vol. 9, No. 2, pp. 123- 129.
- Chell, E.(1991). *The Small Business Owner Manager*, In Stanworth, J., & Grey, C. (Eds.). London: Paul Chapman.
- Costa, P. T. & McCrae, R. R. (1992). Four Ways Five Factors Are Basic, *Personality and Individual Differences*, Vol. 13, pp. 653- 665.
- Eysenck, H. J. & Eysenck, S. B. G.(1996). *Manual of The Eysenck Personality Scales (EPS Adult)*. Revised ed. London, Hodder & Stoughton Educational.
- Howard, S.(2004). Developing Entrepreneurial Potential in Youth: The Effects of Entrepreneurial Education and Venture Creation, *University of South Florida Repot*, pp. 3- 17.
- Kuratko, D. F. & Montagno, R.(1989). *Entrepreneurship: A Contemporary Approach*, 3rd Edition, The Tryden Press.
- Kumara, S. A.V.(2009). Entrepreneurial Characteristics Among Business Management Students, *Journal of Management Research*, Vol. VIII, No. 6, pp. 7- 29.
- Liewellyn, D. J. & Wilson, K. M.(2003). *The Controversial Role of Personality Trait in Entrepreneurial Psychology*, Leeds Metropolitan University.
- Nicholson, N., Fenton Creevy, M., Soan, E., & Willman, P.(2002). *Risk Propensity and Personality*, London, University of London.
- Postigo, S. & Tamboroni, M. F.(2002). Entrepreneurship Education in Argentina: The Case of San Andres University, Internationalizing Entrepreneurship Education and Training Conference(IntEnt02). Malaysia.
- Rasheed, H. & Rasheed B. Y.(2004). Developing Entrepreneurial Characteristics in Minority Youth: The Effects of Education and Enterprise Experience, *Ethnic Entrepreneurship: Structure and Process*, Vol. 4, pp. 261- 277.
- Stevenson, H. & Gumpert, D.(1985). The Heart of Entrepreneurship, *Harvard Business Review*, Vol. 63, No. 2, pp. 85- 94.

نویسندگان

Abbasiebrahim2000@yahoo.com

دکتر ابراهیم عباسی

دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء، مشاور تعدادی از شرکت‌های مالی و دارای ۵ کتاب در زمینه مالی و بودجه‌ای بوده است و حدود ۴۰ مقاله علمی - پژوهشی و یا علمی - ترویجی به چاپ رسانده است. دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء

Kolasangiani.Monireh@yahoo.com

منیره کلاسنگیانی

کارشناس ارشد مدیریت دولتی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد قائمشهر فارغ التحصیل رشته مدرس دانشگاه جامعه علمی کاربری از استان گلستان می‌باشند دارای تعدادی مقاله به صورت سخنرانی و یا پوستر در کنفرانس‌های ملی منطقه‌ای می‌باشند. کارشناس ارشد مدیریت دولتی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد قائمشهر

Mojtaba.Baloo@yahoo.com

مجتبی بالو

کارشناس ارشد مدیریت دولتی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد قائمشهر فارغ التحصیل رشته مدرس دانشگاه جامعه علمی کاربری از استان گلستان می‌باشند دارای تعدادی مقاله به صورت سخنرانی و یا پوستر در کنفرانس‌های ملی منطقه‌ای می‌باشند. کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی و مدرس دانشگاه علمی کاربردی